

Przedmowa

Książka ta powstała z inicjatywy Doroty Rembiszewskiej i niewątpliwie jej wysiłkom jako pomysłodawczyni, organizatorki prac, redaktorki i współautorki zawdzięcza swoje istnienie. Aprobowałam ten pomysł od pierwszej chwili między innymi dlatego, że dawał możliwość opublikowania napisanych przez Profesora wspomnień dotyczących jego pobytu we Lwowie w czasie wojny i w okresie bezpośrednio ją poprzedzającym.

Wspomnienia te, złożone przez Autora z klauzulą dwudziestopięcioletnią w Ossolineum, otrzymałam od niego również i ja, czułam się zatem zobowiązana, aby po tylu latach – w formie swoistego dokumentu epoki – zostały udostępnione szerszemu gronu czytelników. W miarę jednak, jak książka powstawała, „obrastając” różnego typu emocjami tamtych, dla większości współczesnych jej odbiorców nieznanymi już całkiem wydarzeń, zaczęłam postrzegać jej inne walory poznawcze, o których poprzednio wcale nie myślałam. Ten zbiór tak bardzo różnorodnych tematycznie tekstów ma przecież jedną spajającą je cechę szczególną: przedstawiając na różne sposoby sylwetkę Wielkiego Uczzonego, ukazuje za jego pośrednictwem, czym była i co osiągnęła w wieku dwudziestym polska slawistyka językoznawcza. Przypomnijmy zatem:

że to właśnie Zdzisław Stieber i współcześni mu slawiści polscy rozpoczęli w dwudziestoleciu międzywojennym ubiegłego wieku systematyczną penetrację innych dialektalnych obszarów słowiańskich i że na większości z tych obszarów były to badania pionierskie;

że nie przeoczyli nowych możliwości, które otworzyły się przed nimi po II wojnie światowej i skierowali swoją uwagę na tak zwane wówczas Ziemie Odzyskane, dając początek zakrojonym na szeroką skalę badaniom dawnego słowiańskiego nazewnictwa tych zgermanizowanych obszarów;

że utrwalili ostatnie etapy istnienia na tych ziemiach dialektu słowińskiego, a z dialektów kaszubskich uczynili przedmiot dogłębnych dociekań językowych;

że olbrzymia baza materiałowa, którą dysponują dzisiejsi badacze języka, w przeważającej mierze została zgromadzona właśnie w dobie owej powojennej wielkiej archiwizacji różnorodnych materiałów językowych, w efekcie której realizowane być mogły takie znaczne zespołowe zamierzenia, jak *Słownik prasłowiański*, *Słownik staropolskich nazw osobowych*, *Słownik gwar polskich*, *Słownik staropolski*, *Słownik polszczyzny XVI wieku*, *Słownik starożytności słowiańskich*;

że dzięki opracowanym w tym czasie licznym atlasom językowym, słownikom gwarowym i poczynionym nagraniom tekstów różnego rodzaju ocalono od zapomnienia cały różnorodny świat zróżnicowań gwarowych, który niebawem miał się zacząć zacierać i zanikać;

że rozpoczęta została międzynarodowa współpraca slawistów, która wkrótce zaowocowała zespołowymi pracami nad Ogólnosłowiańskim atlasem językowym i Atlasem karpackim;

że wszystkie te poczynania (łącznie z powstającymi w niemal wszystkich krajach słowiańskich słownikami etymologicznymi) otworzyły nowe możliwości badawcze, dotyczące szeroko pojętej komparatystyki oraz rekonstrukcji wczesnych dziejów Słowian.

Jeżeli zaś wczytamy się uważnie w zgromadzony w niniejszym tomie materiał i dokładnie zapoznamy się z po raz pierwszy tu opracowaną pełną bibliografią Profesora, będziemy mogli ocenić, jak znaczny był jego udział we wszystkich wyliczonych powyżej osiągnięciach slawistyki XX wieku.

Hanna Popowska-Taborska